

ΣΥΡΟΦΟΙΝΙΚΕΣ

ΚΑΙ

ΓΕΡΑΪΔΙΤΑΙ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α.

Ἀρχιτεκτονική.

Ὅμογενεῖς δὲ τοῖς Βαβυλωνίοις, καὶ συγγενές ἐκείνοις τὸ θρήσκευμα ἔχοντες, ἦσαν οἱ παρὰ τὴν δυτικὴν τῆς Ἀσίας παραλίαν ἐν τῇ Μεσογείῳ οἰκοῦντες Φοῖνικες, ἔθνος ἄκρως βιομήχανον, ναυτικὸν καὶ ἐμπορικὸν, καὶ ἐπομένως πλούσιον, καὶ δραστηρίως ἐπιμνησνύμενον μετὰ τῶν ἄλλων ἐθνῶν. Ὡς τοιοῦτον δέ, δὲν ἐδύνατο ναυστερῆται καὶ αὐτὸ εἴτε ἰδίᾳς εἴτε ἐπείσάκτου καλλιτεχνίας· ἀλλὰ περὶ τοῦ χαρακτῆρος αὐτῆς ὀλίγα γνωρίζομεν. Ἐν γένει δὲ φαίνεται ὅτι ἐπεδίωκεν ὀλιγώτερον τὸ μεγαλεῖον, καὶ τὴν στεοσεότητα, καὶ τὴν ἐκ τοῦ κολλοσσιαίου ἐντύπωσιν, παρὰ τὴν ἐπιπόλαιον καὶ ἐξωτερικὴν λαμπρότητα.

Ν α ο ί.

Περὶ τῶν ναῶν ἰδίως τῆς Φοινίκης μαρτυρεῖται ὅτι ἦσαν κατάκοσμοι· ἀλλ' εἰκάζεται συγχρόνως ὅτι ἦσαν μικροί, καὶ οὐχὶ λίαν παγίως ὠκοδομημένοι, διότι ἐρείπια αὐτῶνδὲν σώζονται, πλην ἐνός καὶ μόνου, τοῦ τῆς

Ἀστάρτης ἢ Ἀφροδίτης, ἐν Πάφῳ τῆς Κύπρου, ἣτις ἀρχαιότατα εἶχεν ἀποικίαν Φοινίκων. Ἐξ αὐτῶν δέ, ὡς καὶ ἐκ νομισμάτων ἐφ' ὧν εἰκονίζεται ὁ αὐτὸς ναὸς, φαίνεται ὅτι τὸ τέμενος αὐτοῦ συνίστατο ἐξ αὐλῆς 100 βήματα πλάτος καὶ 150 μῆκος ἐχούσης, διηρημένης δὲ διὰ μεσοτοίχου εἰς δύο μέρη, ὧν τὸ μὲν ἐξωτερικὸν ἐκόσμευτο στοᾶ, εἰς δὲ τὸ ἐσωτερικὸν ὑψοῦτο ὁ ναὸς, μικρὸς τὰς διαστάσεις, ἔχων σηκὸν ὑψηλότερον τῶν δύο πλαγίων θαλάμων, μετὰ παραθύρων εἰς τὴν διαιροῦσαν κάθετον ἐπιφάνειαν, ὡς εἰς τινὰ αἰγυπτιακὰ οἰκοδομήματα. Ἦσαν δ' οἱ πλάγιοι οὗτοι θάλαμοι ὑπόστυλοι. Εἰς δὲ τὸ ἄδυτον ἀνέκειτο τὸ ἄγαλμα τῆς Θεοῦ, ἐν σχήματι κίονος ὀξέος, περιστοιχιζόμενον ὑπὸ πολυφώτων λυχνούχων. Πρὸ δὲ τῆς εἰσοδοῦ ἴσταντο δύο κίονες ἢ ἐβελίσκοι ὡς ἐν Αἰγύπτῳ, καὶ ἐμπρὸς αὐτῶν διηρεῖτο διὰ κιγκλίδων ἡμικυκλικῶς ὁ περιστρεφὼν τῆς Θεοῦ.

Ἄλλοι δὲ περίφημοι ναοὶ τῶν Φοινίκων μνημονεύονται ὁ ἐν Γαδεΐροις τοῦ Ἡρακλέους, καὶ ἐν Τύρῳ ὁ τοῦ Ἡρακλέους, ὁ τοῦ Διὸς καὶ ὁ τῆς Ἀστάρτης, οὗς κατ' Ἰώσηπον, ἢ μᾶλλον κατὰ τοὺς ὑπ' αὐτοῦ παρατιθεμένους⁽¹⁾ Δῖον καὶ Μένανδρον, ὠκοδόμησεν ἐπὶ Σολομῶντος ὁ Εἰρωμος, κοψας κέδρους τοῦ Λιβάνου διὰ τὰς ὀροφιαίας δοκοὺς, καὶ ἐνθεὶς χρυσοῦς κίονας. Παμπάλαιον ναὸν τοῦ Ἀπόλλωνος μετὰ κεδρίνων δοκῶν ἀναφέρει καὶ ὁ Πλίνιος⁽²⁾ ἐν Ἰτύκῃ τῆς Ἀφρικῆς. Ἐν δὲ Καρχιδόνι μνημονεύεται ἐπὶ τῆς ἀκροπόλεως λαμπρὸς ναὸς, καὶ ἕτερος τοῦ Ἀπόλλωνος ἐν τῇ ἀγορᾷ, ἔχων τοὺς τοίχους χρυσοῖς πετάλοις διακεκολλημένους. Ἦν δὲ καὶ ὁ λιμὴν τῆς πόλεως ταύτης περιφανής, καὶ κατεκοσμεῖτο πέριξ Ἰωνικῇ στοᾷ, τοῦ ἀσιατικοῦ πάντως Ἰωνικοῦ ῥυθμοῦ.

(¹) Κατ' Ἀππίων. Α, 17, 18, — (²) 16, 79.

Ἐκ τοῦ Στράβωνος ⁽¹⁾ δὲ μανθάνομεν προσέτι ὅτι αἱ οἰκίαι τῶν Φοινίκων ἦσαν πολυώροφοι, ὡς αἱ τῶν Βαβυλωνίων.

Ναὸς Σολομῶντος.

Ἐπεκράτει δ' ἡ Φοινικικὴ τέχνη καὶ παρὰ τοῖς γείτοσι τῶν Φοινίκων, καὶ μεσημβρινῶς αὐτῶν οἰκοῦσιν Ἰσραηλίταις. Καὶ παρ' αὐτοῖς τὰ οἰκοδομήματα συνέκειντο ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἐκ δοκῶν ξυλίνων ἐπικοσμούμενων διὰ μεταλλίνων ἐλασμάτων. Εἰς Ἱεροσόλυμα ὁ ἀρχαῖος ναὸς τῶν ποιμένων, ὁ περιέχων τὴν κιβωτὸν, ἦν κατεσκευασμένος ἐκ κινητῶν σανίδων κεκαλυμμένων διὰ ταπήτων. Ἀλλ' ἀντ' αὐτοῦ ὁ Σολομὼν ὠκοδόμησε κατὰ τὴν γραφὴν ⁽²⁾ καὶ κατ' Ἰώσηπον ⁽³⁾ ναὸν, κατὰ τοῦτο διαφέροντα τῶν Φοινικικῶν, ὅτι ἦν μέγας σχετικῶς, καθ' ὃ ἀφιερούμενος εἰς τὸν μέγιστον θεόν· « Ὅτι μέγας ὁ Θεὸς ἡμῶν παρὰ πάντας τοὺς Θεοὺς » καὶ « Ὅτι ὁ οὐρανὸς καὶ ὁ οὐρανὸς τοῦ οὐρανοῦ οὐ φέρουσιν αὐτοῦ τὴν δόξαν ⁽⁴⁾. Πρὸς ἀνέγερσιν δ' αὐτοῦ μετεκαλέσατο ἀρχιτέκτονα καὶ οἰκοδόμους ἐκ Φοινίκης, ὅπερ ἀποδεικνύει τὴν ταυτότητα τῆς Φοινικικῆς καὶ Ἰουδαϊκῆς τέχνης, καί, ὡς διηγοῦνται αἱ γραφαί, κατέστησεν ἐπὶ τῆς λατομίας καὶ ὑλοτομίας 150 χιλ. ἀνδρῶν. ⁽⁵⁾ Καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν ἰσοπέδωσε τὸ ἔδαφος τοῦ ὄρους ἐφ' οὗ ἀνήγειρε τὸν ναὸν, προσχώσας 400 πήχεων φάραγας, καὶ περιαγαγὼν ἀναμφοβόλως τεχνητὸν πρόχωμα, οἷον ὑπῆρχε καὶ ὑφ' ὅλα τὰ ἀσσυριακὰ οἰκοδομήματα. Ἐδωκε δ' εἰς τὸν ναὸν 60 πήχεων μῆκος, 20 πλάτος καὶ 30 ὕψος, καὶ πέριξ ὠκοδόμησε τρεῖς δόμους ἐπαλλήλων ὑπερώων οἰκημάτων. Πρὸ δὲ τῆς εἰσοδοῦ

(1) ΙΣΤ, σ, 361 — (2) Βασιλ. Γ, 7. — Παραλειπ. Β, 2 — Ἰεζεκιήλ, μά. 6. — (3) Ἰουδ. ἀρχ. Γ, 32 — Η, 3, 9, — Ἰουδ. ἀλ. ε, 5, 1. — (4) Παραλ. Β, 2, 5. — (5) Βασιλ. Ε, 15.

προσέθηκεν αἰλᾶμ, ἡ πυλῶνα πυργοειδῇ, ἔχοντα 20
 × 10 πήχεις μήκος καὶ πλάτος, καὶ 120 πήχεις ὕψος,
 καὶ ἐμπροσθεν αὐτοῦ ἔστησε δύο χαλκοῦς κίονας 35 πή-
 χεις ὑψηλοῦς, μεθ' ὠραίων κιονοκράνων, ἐχόντων 5 πή-
 χεων ὕψος, καὶ ὠνόμασε τὸν μὲν κατόρθωσιν, τὸν δὲ
 ἰσχὺν (ἰαχήν καὶ βοᾶν). Ἦσαν δ' οἱ τοῖχοι τοῦ ἱεροῦ ἑ-
 σωθεν κεκαλυμμένοι διὰ ξύλων κεδρίνων, τετορευμέ-
 νων μετὰ διαφόρων ἐπιχρύσων γλυφῶν, καὶ κοσμουμέ-
 νων διὰ χρυσῶν ἐλασμάτων καὶ λίθων πολυτίμων, ὡς
 λέγεται ἐν τῇ γραφῇ· ⁽¹⁾ « Καὶ τὸν οἶκον τὸν μέγαν ἐ-
 ξύλωσε ξύλοις κεδρίνοις, καὶ κατεχρύσωσε χρυσίῳ καθαρῷ,
 καὶ ἐγλύψεν ἐπ' αὐτοῦ φοῖνικας καὶ χαλαστά, καὶ ἐκόσμησε
 τὸν οἶκον λίθοις τιμίαις, εἰς δύοξαν κ. τ. λ. Καὶ ἀλλαχοῦ ⁽²⁾
 « Καὶ ὅλον τὸ ἔσω τοῦ θαβείου ἐπετάλωσε τῷ χρυσίῳ.
 Ὅλος δ' ὁ ναὸς περιστοιχίζετο ὑπὸ δύο προαυλίων, τοῦ
 τῶν ἱερέων, καὶ τοῦ προαυλίου τοῦ λαοῦ, μέχρις οὗ ὁ Ἡ-
 ρώδης προσέθηκε καὶ ἄλλο τρίτον, τὸ τῶν Ἑθνικῶν. Κατὰ
 τὸν αὐτὸν τρόπον, ἦτοι ξυλίνη, τορευτὴ καὶ ἐπιχεχρυσω-
 μένη ἦν καὶ ἡ κιβωτὸς τοῦ μαρτυρίου· καὶ ὁμοίως ξύλι-
 νοι κεχρυσωμένοι μετὰ χρυσῶν κιονοκράνων καὶ ἀργυ-
 ρῶν βάσεων, οἱ κίονες τῆς σκητῆς τοῦ μαρτυρίου, ἥτις ἄλ-
 λως συνέκειτο ἐκ ποικίλων ταπήτων μετὰ Χερουβὶμ ἐνυφα-
 σμένων κατὰ τὰ ἀσσυριακὰ ὑφάσματα, καὶ κρεμασμένων
 εἰς χρυσοῦς κρίκους ⁽³⁾. Ἐκτὸς ὁμῶς τῶν χρυσῶν ἐλα-
 σμάτων, ἐπεκόσμουσαν πολλάκις, φαίνεται, τὰς μεγάλας
 οἰκίας καὶ τὰ διάφορα λαμπρὰ σκεύη πλάκες ἐλεφάντι-
 ναι· ὥστε καὶ ἐν τῇ Γραφῇ ⁽⁴⁾ λέγεται· « Ἀχαάβ . . .
 οἶκον ἐλεφάντινον ὠκοδόμησε »· καὶ ἀλλαχοῦ ⁽⁵⁾· « Ἐ-
 ποίησεν ὁ βασιλεὺς (Σολομὼν) θρόνον ἐλεφάντινον μέγαν,
 καὶ περιεχρύσωσεν αὐτὸν χρυσίῳ δοκίμῳ . . . , καὶ δύο λέοντες

⁽¹⁾ Παραλ. Β, 3, 5, — ⁽²⁾ 6, 22. — ⁽³⁾ Ἐξοδ. 25, —
 27. — ⁽⁴⁾ Βασιλ. 22, 39. — ⁽⁵⁾ Αὐτθ. 1, 18, 20.

τεχνικότες παρὰ τὰς χεῖρας, καὶ δώδεκα λέοντες ἐστῶτες ἐκεῖ
ἐπὶ τῶν ἐξ ἀναβαθμῶν ἔρθεν καὶ ἔκθεν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'.

Πλαστική.

Καὶ εἰς τὴν πλαστικὴν δὲ τῶν Συριακῶν ἐθνῶν ἐπε-
κράτει ὁ αὐτὸς τεχνικὸς τρόπος τῆς ἐπικολλήσεως
χρυσῶν πετάλων ἐπὶ τοῦ ξύλου, ὅστις ἀπετέλει παρ'
αὐτοῖς τὸ κοσμητικὸν μέρος τῆς ἀρχιτεκτονικῆς, καὶ
ὃν εἶδαμεν καὶ παρὰ τοῖς Ἀσσυρίοις.

Βαιτύλια.

Τὰ ἀρχαιότερα αὐτῶν ἀγάλματα, λατρευόμενα ὡς
θεοί, ἦσαν ἀμορφοὶ λίθοι, κωνοειδεῖς καὶ κιονόμορφοι, τὰ
καλούμενα βαιτύλια ἢ βαίτυλα, πιθανῶς ἐκ τῆς
Ἑβραϊκῆς λέξεως beth-el (οἶκος θεοῦ), διότι τοιαῦτα βε-
βαίως ἀνηγείροντο εἰς ἱεροὺς τόπους, εἰς οἶκους θεοῦ
καθ' Ἑβραϊκὴν ἔκφρασιν. Οὕτως ὁ Ἰακώβ, ἐγερθεὶς μετὰ
τὸ ὄνειρόν του, «εἶπεν· ὡς φοβερός ὁ τόπος οὗτος· οὐκ ἔστι
τοῦτο, ἀλλ' ἢ οἶκος θεοῦ Καὶ ἀνέστη Ἰακώβ τὸ πρωῒ,
καὶ ἔλαβε τὸν λίθον, ὃν ἔθηκεν ἐκεῖ πρὸς κεφαλῆς αὐτοῦ,
καὶ ἔστησεν αὐτὸν στήλην καὶ ἐπέχεεν ἔλαιον ἐπὶ τὸ ἄκρον
αὐτῆς. Καὶ ἐκάλεσεν Ἰακώβ τὸ ὄνομα τοῦ τόπου ἐκείνου οἶκον
θεοῦ» (¹). Ἐν Φοινίκῃ, ἰδίως ἐν Καρχηδόνι, ἐλατρεύετο
τὸ βαιτύλιον τῆς Παφίας θεοῦ, καλούμενον Ὀμφαλός,
ὡς ὁ ὅμοιος λίθος ἐν Δελφοῖς· διότι ἐκ Φοινίκης μετη-
νέχθη εἰς τὴν Ἑλλάδα ἢ λατρεῖα ἢ καὶ τὸ ὄνομα τῶν
βαιτύλων, ἐφαρμοσθὲν ἴσως εἰς ἐγγώριον θρήσκευμα,

(¹) Γεν. ΚΗ, 17.

ὥστε καὶ ἐξελήφθη ἡ λέξις ὡς παραγομένη ἐκ τῆς Βαίτης, τοῦ καλύπτοντος δῆθεν δέρματος τὸν ὑπὸ τῆς Ῥέας τῷ Κρόνῳ δοθέντα λίθον ⁽¹⁾.

Ἀ γ ά λ μ α τ α .

Ἀλλὰ διὰ τῆς ἐπιμιξίας μετ' ἄλλων λαῶν ὁπαδῶν τῆς πολυθείας παρεδέχθησαν κατ' ὀλίγον οἱ Συροφοίνικες καὶ ἄλλας θεῶν παραστάσεις, καὶ ἔκτοτε τὰ συνήθη αὐτῶν καὶ τῶν Ἰσραηλιτῶν ἀγάλματα ἦσαν, ὡς καὶ τὰ τῶν Βαβυλωνίων, ξύλινα, διὰ πετάλων μετάλλου, ἢ δι' ἐλέφαντος ἢ δι' ἡλέκτρου διακεκολλημένα. Τοιαῦτα ἦσαν τὰ δύο ἐπὶ τῆς κιβωτοῦ Χερουβὶμ, χρυσᾶ, τορευτὰ ⁽²⁾, περιγραφόμενα ὑπὸ τῶν ὑπομνηματιστῶν τῆς Γραφῆς ⁽³⁾ ὡς πτερωτὰ, κεφαλὴν μὲν ἀνθρωπίνην, σῶμα δὲ λέοντος ἢ ταύρου ἔχοντα, ὡς τὰ Ἀσσυριακὰ ἐμβλήματα. Ταύτην τῶν ἀγαλμάτων τὴν κατασκευὴν περιγράφει καὶ ὁ Ἡσαίας ⁽⁴⁾, κηρύττων ὅτι οὐδὲν ὁμοίωμα εἶναι ἄξιον τοῦ Θεοῦ. «Μὴ εἰκόνα ἐποίησε τέκτων, ἢ χρυσοχόος χωνεύσας χρυσὸν περιεχρύσωσεν αὐτόν... Ξύλον γὰρ ἄσηπτον ἐκλέγεται τέκτων» κτλ. Οὕτω καὶ κατωτέρω ⁽⁵⁾, ἐλέγχων τοὺς προσκυνοῦντας ξυλίνους θεοὺς, ἐπιφέρει· «Ἐκλεξάμενος τέκτων ξύλον, ἔστησεν αὐτὸ ἐν μέτρῳ, καὶ ἐν κόλλῃ ἐρρύθμισεν αὐτό. . . . καὶ ἐποίησεν αὐτὸ ὡς μορφὴν ἀνδρὸς, καὶ ὡς ὠραιότητα ἀνθρώπου» κτλ. Ὁμοίως καὶ εἰς τὴν αὐτὴν ἀφορμὴν ἔτι εὐκρινέστερον ὁ Ἱερεμίας ⁽⁶⁾· «Ξύλον ἐστὶν ἐκ τοῦ δρυμοῦ ἐκκεκομμένον, ἔργον τέκτορος, καὶ χώνευμα, ἀργιρίῳ καὶ χρυσίῳ κεκαλλωπισμένα ἐστὶν· ἐν σφύραις, καὶ ἡλοῖς ἐστερέωσαν αὐτά.»

(1) Ἡσύχ. φ. Βαίτυλοι. — Ἰδ. Thiersch, Epoch. 41. Anm. — (2) Ἐξόδ. ΚΕ, 18. — (3) Kalmet, dict. de la Bible. — (4) Μ, 19. — (5) ΜΔ, 13. — (6) 1, 3.

Μεταλλουργία. Ὑφαντική.

Τὰ ἔθνη ταῦτα ἐγνώριζον τὴν τέχνην τοῦ διαχέειν, χωνεύειν μετάλλινα ἔργα, καὶ ὠραῖα ἢ ὑπερμεγέθη γυγεία, ὡς ἀποδείκνυται ἐκ τῶν λεγομένων ἐν τῇ Γραφῇ περὶ τῶν χαλκῶν σκευῶν, λεβήτων, φιαλῶν καὶ κρόνων τοῦ ναοῦ τῆς Ἱερουσαλήμ, ὅσα ὁ Φοῖνιξ Χειράμ (ὁ Εἰρωμες) «ἐχώρευσε ἐν τῷ πάχει τῆς γῆς» (¹). Τοιούτου εἶδους ἦν καὶ ὁ ἐκ Σιδόνης ἀργυροῦς κρατὴρ, περὶ οὗ γίνεται λόγος ἐν Ὀμήρῳ (²).

«Ἀργύρεον χρητῆρα τετυγμένον· ἐξ δ' ἄρα μέτρα χάρδαρεν, αὐτὰρ κάλλιει ἐνίκα πᾶσαν ἐπ' αἶαν πολλόν· ἐπεὶ Σιδόνες πολυδαίδαλοι εὖ ἥσκησαν, Φοίνικες δ' ἄγον ἄνδρες ἐπ' ἡεροειδέα πόρτον.»

Καὶ ὁ Λίβιος (³) δὲ καὶ ὁ Πλίνιος (⁴) ἀναφέρουσι Φοινικικὰς ἀσπίδας μετ' ἐπισήμων ἐπειργασμένων καὶ καθ' Ὀμηρον ἢ πανοπλία τοῦ Ἀγαμέμνονος ἦν ἐκ Κύπρου. Δὲν φαίνεται ὅμως, τοῦλάχιστον δὲν ὑπάρχει ἀποδείξις, ὅτι τὴν τέχνην ταύτην τοῦ χωνεύειν μέταλλα μετεχειρίζοντο οἱ λαοὶ ἐκεῖνοι καὶ εἰς κατασκευὴν ἀνδριάντων. Πολλάκις δ' οἱ κατεργαζόμενοι τὰ πολύτιμα μέταλλα ἥσκουν συγχρόνως καὶ τὴν τέχνην τῆς σφραγιδογλυφίας καὶ λιθοκολλήσεως, ἔτι δὲ καὶ τῆς ὑφαντικῆς πολυτελῶν καὶ ποικίλων ὑφασμάτων καὶ ταπήτων. Οὕτω κατὰ τὴν Γραφὴν (⁵), ὁ οἰκοδομήσας τὸν ναὸν τοῦ Σολομῶντος Φοῖνιξ Χειράμ λέγεται «εἰδὼς ποιῆσαι ἐν χρυσίῳ καὶ ἐν χαλκῷ καὶ ἐν σιδήρῳ καὶ ἐν λίθοις καὶ ξύλοις καὶ ὑφαίνειν ἐν τῇ πορφύρᾳ καὶ ἐν τῇ ὕακινθῳ καὶ ἐν τῇ βύσσῳ καὶ ἐν τῷ κοκκίνῳ καὶ

(¹) Βασιλ. Γ, 7, 49. — (²) Ἰλ. Ψ. 741. — (³) 25, 24. — (⁴) 35, 4. — (⁵) Παραλ. Β, 2, 14.

γλύψαι γλυφάς.» Καὶ περὶ τῶν ἐπωμίδων τῶν ἀρχιερέων λέγεται ἀλλαχοῦ ⁽¹⁾. «ἔργον λιθουργικῆς τέχνης, γλύμμα σφραγίδος, διαγλύψεις τοὺς δύο λίθους.» Καὶ συνεχῶς, οἷον ἐν Ἰεζεκιήλ ⁽²⁾, ἀπαριθμοῦνται διάφοροι πολύτιμοι λίθοι «Πάντα λίθον χρησιὸν ἐνδέδεσαι, σάρδιον, τοπάζιον, καὶ σμάραγδον, καὶ ἄνθρακας, καὶ σάπφειρον, καὶ ἱασπιν, καὶ ἀργύριον, καὶ χρυσίον, καὶ λιγύριον, καὶ ἀχάτην, καὶ ἀμέθυστον, καὶ χρυσόλιθον, καὶ βηρύλλιον, καὶ ὀνύχιον.» Παραπετάσματα δὲ ποικίλα καὶ πλούσια περιγράφονται, ἐν ἄλλοις, τὰ τῆς Σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου· καὶ «σιδονίους πέπλους παμποικίλους» ἀναφέρει ὁ Ὅμηρος ⁽³⁾.

*Ἐνθ' ἔσαν οἱ πέπλοι παμποίκιλοι ἔργα γυναικῶν
Σιδονίῳ, τὰς αὐτὰς Ἀλέξανδρος θεοειδὴς
ἤγαγε Σιδονίηθεν, ἐπιπλὼς εὐρέα πόρτον.*

Λιθουργία.

Λιθουργικὸν δὲ καλλιτέχνημα οὐδὲν αὐτῶν ἀπαντᾶται ἢ ἀναφέρεται, πλην κολοσσιαίου τινὸς λιθίνου ἀγγείου ὡσειδοῦς, ἔχοντος 30' περίμετρον, τέσσαρας λαβὰς καὶ ταῦρον ἐπειργασμένον. Τοῦτο σώζεται εἰς Ἀγαθοῦντα, τὴν νῦν Λεμισσὸν τῆς Κύπρου, ὅπου εὐρέθη καὶ ἀνάγλυφον παριστῶν ἄνδρα νευρώδους καὶ βαρείας σωματικῆς μορφώσεως, ἀνῆκον δὲ μᾶλλον, ὥς φαίνεται, καὶ ὥς ἀποδεικνύουσι καὶ αἱ ἐπ' αὐτοῦ σφηνοειδεῖς ἐπιγραφαί, εἰς τὴν Ἀσσυριακὴν τέχνην.

Ἀνάγλυφά τινα, Φοινικικὰς ἢ μᾶλλον διγλώσσους ἐπιγραφὰς ἔχοντα, εὐρέθησαν ἐν Ἀθήναις, ἀλλ' αὐτὰ εἰσὶν ἐργασίας ἑλληνικῆς, ἐπιτάφιοι ἀνδρῶν Φοινίκων. Ἐν ἑξ αὐτῶν ἐπιγεγραμμένον Ἑλληνιστὶ «Εἰρήνη Βυ:

(1) Ἐξ οδ. ΚΗ, 11. — (2) ΚΗ, 13. — (3) Ἰλ, Ζ, 28.

ἔντιά,» ἔχει καὶ Φοινικικὴν ἐπιγραφὴν, ἣν οἱ Φοινικο-
 λογοὶ ἐξήγησαν ὡς μετάφρασιν τῆς ἐλληνικῆς. Ἀλλ'
 ἐξ αὐτῶν, ὁ Γάλλος στρατηγὸς Duval, οὕτω τὴν
 μετάφρασεν· «Ὁ αἰετὸς ἀπέπτη, ἤχησαν τὰ πτερὰ του, ἐφώ-
 ρισε, κατέπληξε κατὰ τὴν ἀνατολὴν τοῦ ἡλίου.»

Τέλος ἐθεωροῦντο οἱ Φοίνικες ὡς ἐφευρεταὶ τοῦ ὑέ-
 λου, καὶ περὶ ὑελουργείων αὐτῶν ὁμιλεῖ ὁ Στράβων.

Τύπος.

Ἐπειδὴ ὅμως ὅλων τῶν πλαστικῶν τούτων ἔργων
 οὐδὲν διεσώθη μέχρις ἡμῶν, διὰ τοῦτο ἀδύνατον νὰ
 προσδιορίσωμεν κατὰ πόσον ἦν ἀνεπτωγμένον παρὰ τοῖς
 Συροφοίνιξι τὸ ἀληθὲς αἶσθημα τοῦ καλοῦ, καὶ ὅποιος
 ἦν ὡς πρὸς τὸν τύπον ὁ τῆς τέχνης αὐτῶν χαρακτήρ.
 Ἐκ δὲ τῶν παρὰ τοῖς ἀρχαίοις συγγραφεῦσιν εἰδήσεων
 ἐξάγεται ὅτι ἔχαιρον εἰς τεραστίας συνθέσεις ἀνθρώπων
 μετὰ θηρίων, ἢ τοῦλάχιστον ἀνθρώπων ἐπιβαινόντων
 ἐπὶ θηρίων. Οὕτως εἰς τὰς πόλεις τῆς Ἰουδαίας Ἀζω-
 τον καὶ Ἀσκάλωνα ἐλατρεύοντο οἱ δαίμονες ὁ Δαγὼν
 καὶ ἡ Ἀτέργατις, ἐξ ἡμισείας ἄνθρωποι καὶ ἐξ
 ἡμισείας ἰχθύς, ὡς ἐν Βαβυλῶνι ὁ Ὅαννης. Καὶ ἐν Φοι-
 νίκῃ τοιαύτη παρίστατο ἡ ἡρώς Δερκετώ, ἡ λεγομένη
 μήτηρ τῆς Σεμιράμιδος κατὰ Λουκιανὸν ⁽¹⁾. «Δερκετοῦς
 δὲ εἶδος ἐν Φοινίκῃ ἐθεησάμην, θέημα ξένον. Ἡμισὴ μὲν
 γυνή, τὸ δὲ ὅκιστον ἐκ μηρῶν εἰς ἄκρους πόδας ἰχθύος οὐρὴν
 ἀποτείνεται. Εἰς δὲ τὸν μέγαν ναὸν τῆς ἐν Συρίᾳ σχε-
 δὸν Ἑλληνίδος πόλεως, τῆς Ἱεραπόλεως, διηγεῖται
 αὐτόθι παλιν ὁ Λουκιανὸς ⁽²⁾, ὅτι ὁ μὲν Ζεὺς ἐκάθητο
 ἐπὶ Ταύρων, τὴν δὲ Ἥραν, κοσμουμένην παντοίοις πο-
 λυτίμοις λίθοις ἐξ Ἰνδιῶν, Αἰγύπτου, Βαβυλωνίας κλ.
 καὶ ἔχουσιν σύμβολα διαφόρων ἄλλων θεαινῶν, ὡς

(1) π. Συρ. Θεοῦ 14. — (2) Αὐτ. 31.

signum pantheon, ἔσυρον λέοντες, καθ' ὃν τρόπον φαίνονται παριστάμενοι οἱ δύο σῦτοι θεοὶ καὶ ἐπὶ νομισμάτων τῆς Ἱεραπόλεως. Τὸν αὐτὸν τέλος ρυθμὸν εἶχε καὶ ἐν Καρχηδόνι ἢ Οὐρανία Ἡρα.

Παρίστων δὲ προσέτι τὸ θαυματουργὸν τῆς θείας δυνάμεως διὰ τινων ἀμόρφων καὶ ναννωδῶν εἰδωλίων, Παταϊκῶν καλουμένων. Ταῦτα σῦτῳ περιγράφει ὁ Ἡρόδοτος, ὁμιλῶν περὶ τοῦ ἐν Μέμφει Ἡφαίστου, ὃν κατεγέλασεν ὁ Καμβύσης ⁽¹⁾. «Ἐστὶ γὰρ τοῦ Ἡφαίστου τῶγαλμα τοῖσι Φοινικητοῖσι Παταϊκοῖσι ἐμφερέστατον, τοὺς οἱ Φοίνικες ἐν τῇσι πλώσῃσι τῶν τριήρεων περιάγουσι . . . πυγμαίου ἀνθρώπου μίμησις ἐστίν.» Καθ' Ἡσύχιον ⁽²⁾ ὁ Ἀδωνις ἐν Κύπρῳ παρίστατο ἐν σχήματι Παταϊκοῦ, καὶ ὁ Ἀθηναῖος ⁽³⁾ ἀναφέρει ἀγαλμάτιον ἀρχαῖον (Ὁλ. 23, σπιθαμιαῖον τῆς Ἀφροδίτης ἐκ Πάφου.

Στηριζομένη δ' ἡ θρησκεία τῶν λαῶν τούτων εἰς ἀσελγῆ φυσιολατρείαν, εἶχεν ὡς ἐν τῶν κυριωτέρων αὐτῆς ἐμβλημάτων καὶ τὸ τοῦ φαλλοῦ σημεῖον, ὡς ὁμοίως καὶ τὸ τῆς διφυΐας σύμβολον. Εἰς τοῦ ἐν Ἱεραπόλει ναοῦ τὸ προαύλιον ἴσταντο, κατὰ Λουκιανόν ⁽⁴⁾, δύο κολοσσιαῖοι φαλλοὶ 180' ὑψηλοὶ, καὶ ἄλλοι ὅμοιοι ἀλλαχοῦ τῆς Συρίας καὶ τῆς Βαβυλωνίας, καὶ ἴσως ἐκεῖθεν ἐπεκράτησεν ἡ χρῆσις τοῦ σημείου τούτου καὶ ἐν Ἑλλάδι, μάλιστα ἐν ταῖς νήσοις τοῦ Αἰγαίου πελάγους, ἐπὶ οἰκοδομημάτων ἐφ' ὧν ἐθεωρεῖτο ὡς μαγικὴν τινα δύναμιν ἔχον πρὸς ἀποτροπὴν τῆς βασιλευσίας. Εἰς δὲ τὴν Ἀμαθοῦντα τῆς Κύπρου ἀναφέρεται Ἀφροδίτη διφυής, ἡ πρώτη ιδέα Ἑρμαφροδίτου. Αἰτιαῦται δυσειδαίμονες καὶ βδελυραὶ παραστάσεις ἦσαν βεβαίως ξένα εἰς τὸν καθαρωτέραν θρησκείαν ἔχοντα λαὸν τοῦ Θεοῦ. Οὐχ ἥττον ὅμως ὑπέκυψε πολλὰκις καὶ τῶν Ἑβραίων, καὶ μάλιστα τῶν ὑμνωδῶν αὐτῶν, ἡ

(1) Γ, 37. — (2) Φ. Πυγμαίων. — (3) ΙΕ, 675. — (4) Αὐτ.

φαντασία εἰς τὴν ἐπιρροὴν τῶν πολυμόρφων συνθέσεων
 οὐτών, καὶ πολλάκις ἡ ποίησίς των εἰς τὰς περιγρα-
 φὰς τῆς θηρεύει ἤττον τὸ πλαστικὸν κάλλος παρὰ τὴν
 υπερφυσικὴν συναρμογὴν παντοίων καὶ συμβολικῶν εἰ-
 ρακόνων, ἀμελοῦσα πολλάκις τὰ ὅρια τοῦ φυσικῶς δυ-
 νατοῦ.

